

Τα Λειτουργικά Σκεύη.

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)



1. Άγιο Ποτήριο. 2. Άγιο Δισκάριο. 3. Λαβίδα. 4. Αστερίσκος.
5. Καλύμματα. 6. Αήρ. 7. Λόγχες. 8. Ζέον. 9. Μούσα. 10.
Σπόγγος. 11. Μάκτρα. 12. Αρτοφόριο μικρό. 13. Κατζίο. 14.
Δοχείο οί-νου. 15. Δοχείο ύδατος.

Για την τέλεση του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας και των άλλων Μυστηρίων ή Ιεροπραξιών απαιτείται ή χρήση διαφόρων σκευών, αποκλειστικά για το σκοπό αυτό. Αυτά είναι:

α. Το Άγιο Ποτήριο

Ποτήριο χρυσό ή αργυρό με υψηλή βάση, στο οποίο ρίχνεται ο οίνος και το ύδωρ την ώρα πού τελείται ή Άγία Προσκομιδή. Στη Θεία Λειτουργία αγιαζόμενα μετατρέπονται σε Αίμα Χρίστου. Μέσα στο Άγιο Ποτήριο τίθεται και το Σώμα του Χρίστου, μετά τον καθαγιασμό απ' οπού μεταλαμβάνουν οι πιστοί.

Εικονίζει το Ποτήριο εκείνο στο οποίο ο Κύριος Ιερούργησε και παράδωσε στους Αποστόλους το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας (Λουκ. κβ', 20).

β. Ο Δίσκος ή το Άγιο Δισκάριο

Μικρός, αβαθής, στρογγυλός δίσκος, χρυσός ή αργυρός, στον οποίο τοποθετείται, την ώρα πού τελείται ή Προσκομιδή, ο Αμνός και αγιάζεται στον καθαγιασμό των Τιμίων Δώρων. Ομοίως πάνω σ' αυτόν τοποθετούνται οι μερίδες της Παναγίας, των Αγίων (των εννέα Ταγμάτων), των ζώντων και τεθνεώτων.

Συμβολίζει τη φάτνη της Βηθλεέμ, τη νεκρική κλίνη και τη γη.

γ. Ἡ Λαβίδα

Ὁ αρχαῖος τρόπος μεταλήψεως των πιστῶν ἦταν αὐτός πού τηρεῖται σήμερα ἀπὸ τους Λειτουργοὺς πρῶτα τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ Δίσκο καὶ μετὰ τὸ Αἷμα ἀπὸ τὸ Ποτήριο. Ἡ λέξη λαβίδα δήλωνε τότε μεταφορικὰ τὴ «λαβίδα» των ιερατικῶν δακτύλων καὶ χειρῶν, με τὰ ὅποια τὸ Ἅγιο Σῶμα εἰσαγόταν στα στόματα των πιστῶν. Τὸ κοχλιάριο (κουταλάκι) χρησιμοποιήθηκε αργότερα τοπικά καὶ γενικεύθηκε τὸ 10ο αἰῶνα, ἀλλάζοντας τὸν τρόπο Μεταλήψεως. Ἡ ονομασία ὁμως τῆς λαβίδας ἔμεινε στὸ κουταλάκι.

Συμβολίζει τὴ λαβίδα των Σεραφεῖμ πού εἶδε στὸ δράμα τοῦ Ὁσαΐας.

δ. Ὁ Αστερίσκος

Σταυροειδές ἔλασμα τὸ ὅποιο συγκρατεῖ τὸ κάλυμμα πάνω ἀπὸ τὸ Δισκάριο, ὅταν ὁ Λειτουργὸς μετὰ τὸ πέρας τῆς Ακολουθίας τῆς Ἀγίας Προσκομιδῆς «καλύπτει» τὰ προετοιμασθέντα Δώρα.

Συμβολίζει τὸ στερέωμα τοῦ ουρανοῦ καὶ τὸν ἀστέρα των Μάγων.

1. Ἅγιο Ποτήριο. 2. Ἅγιο Δισκάριο. 3. Λαβίδα. 4. Αστερίσκος. 5. Καλύμματα. 6. Αἴρ. 7. Λόγχες. 8. Ζέον. 9. Μούσα. 10. Σπόγγος. 11. Μάκτρα. 12. Ἀρτοφόριο μικρό. 13. Κατζίο. 14. Δοχεῖο οἶ-νου. 15. Δοχεῖο ὕδατος.

ε. Τα Καλύμματα

Δύο ἰσομεγέθη καλύμματα σε σχῆμα σταυροῦ με τὰ ὅποια καλύπτονται ὁ Δίσκος καὶ τὸ Ποτήριο κατὰ τὴν Ἁγία Προσκομιδῇ.

Συμβολίζουν τὰ σπάργανα τοῦ Θεοῦ Βρέφους, ὅταν τὸ Δισκάριο εἰκονίζει τὴ Φάτνη καὶ τὰ νεκρικά ὀθόνια τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τὸ Δισκάριο γίνεται νεκρική κλίνη.

στ. Ὁ Αἴρ

Κάλυμμα ὀρθογώνιο μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ προηγούμενα, με τὸ ὅποιο καλύπτονται τὰ Τίμια Δώρα στὴν Ἱερὰ Πρόθεση καὶ αργότερα, μετὰ τὴν ἀπόθεση τους, στὴν Ἁγία Τράπεζα. Αὐτὸ τὸ κάλυμμα στὴν μεγάλη Εἴσοδο ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, ὅταν

υπάρχει, το φέρει στην πλάτη του.

Συμβολίζει ο,τι και τα καλύμματα.

ζ. Ή Λόγχη

Μαχαίρι σε σχήμα λόγχης. Μ' αυτό κόπτεται ο άρτος και εξάγεται ο Αμνός και οι μερίδες στην Προσκομιδή.

Συμβολίζει τη λόγχη του στρατιώτη με την οποία έλόγχισε την πλευρά του Χρίστου επάνω στο Σταυρό.

η. Το Ζέον

Μικρό δοχείο πού χρησιμοποιείται για τη μεταφορά θερμού (ζέοντος)^{1*} ύδατος και έκχυση του μέσα στο Άγιο Ποτήριο πριν από τη Θεία Κοινωνία. Με αυτό τον τρόπο εξαίρεται ή ζέση του Αγίου Πνεύματος και παρακινούμαστε με τέτοια θερμότητα πίστεως να προσερχόμαστε στη Θεία Μετάληψη.

Συμβολίζει το ζεστό αίμα πού έρρευσε από την πλευρά του Χρίστου μετά τη λόγχευσή Του.

θ. Ή Μούσα

Είναι σπόγγος «πεπλατυσμένος» χρησιμοποιείται στη συστολή, δηλ. στην απόμαξη (καθάρισμα) του Δίσκου και του Αντιμηνσίου. Φυλάσσεται μέσα στο Αντιμήνσιο.

ι. Ό Σπόγγος

Σφαιρικό σφουγγάρι πού τοποθετείται μέσα στο Άγιο Ποτήριο **2*** – για να απορροφά την υγρασία του – μετά την κατάλυση από τον Ιερέα των υπολειμμάτων της Θείας Κοινωνίας μετά τη Μετάληψη των πιστών.

Συμβολίζει το σπόγγο με τον όποιο στο Γολγοθά έπότισαν τον Κύριο οξος.

ία. Τα Μάκτρα

Κόκκινα μανδήλια πού χρησιμοποιούνται στη Θεία Μετάληψη Κλήρου και Λάου. Μ' αυτά σπογγίζουμε το στόμα μας. Όταν τα κρατάμε σωστά (με τα δύο χέρια μας, κάτω από το πηγούνι μας), προφυλάσσουν την τυχόν πτώση Μαργαριτών στο δάπεδο από απροσεξία ή από στιγμιαία αδεξιότητα.

ιβ. Ό Κωδωνίσκος

Μικρό καμπανάκι το όποιο κτυπά ο Ιερέας κάποια στιγμή του Όρθρου κατά τη

διάρκεια της Προσκομιδής, σαν συνθηματικό ενάρξεως, ώστε, ο μεν Λαός να μνημονεύει νοερά τα ονόματα των ζώντων και κεκοιμημένων του, ο δε Λειτουργός να εξάγει μερίδες στο Άγιο Δισκάριο για όλους αυτούς που «κατά διάνοιαν» έχει.

ιγ. Το Αρτοφόριο

Είναι ένα κατάλληλο ειδικό μεταλλικό συνήθως κουτί πού χρησιμοποιείται για τη φύλαξη της Θείας Κοινωνίας. Περιέχει Άγιο Άρτο εμβαπτισμένο στο τίμιο Αίμα του Κυρίου (δηλ. το Σώμα και το Αίμα Του). Εξάγεται τη Μεγάλη Πέμπτη και αποξηραίνεται για να διατηρείται. Κατά τη χρήση υγραίνεται για να μαλακώσει με κοινό οίνο. Χρησιμοποιείται σε έκτακτες ανάγκες, εκτός Θείας Λειτουργίας, κατά τη διάρκεια του έτους και κοινωνούν οι Ιερείς τους ασθενείς και άτομα πού δεν μπορούν να μεταβούν στο Ναό.

Αρτοφόριο λέγεται και το πρόσθετο κυτίο στο οποίο διαφυλάσσεται ο Αμνός του Κυρίου, (το Σώμα και το Αίμα Του), από την Κυριακή μέχρι την ημέρα πού θα χρησιμοποιηθεί στην προηγουμένη Θεία Λειτουργία.

ιδ. Ο Τίμιος Σταυρός

Ανάλογα με τη λειτουργική του χρήση έχουμε:

- (1) Το Σταυρό των λιτανειών,
- (2) Το Σταυρό του αγιασμού,
- (3) Το Σταυρό ευλογίας της Αγίας Τραπέζης,
- (4) Τον «Εσταυρωμένο» του Ιερού, πού εξάγεται τη Μεγάλη Πέμπτη για προσκύνηση στο μέσον του Ναού.

ιέ. Ο Επιτάφιος

Είναι κατάλληλο ύφασμα με κεντημένο ή ζωγραφισμένο τον Χριστό νεκρό, όπως ήταν μετά την αποκαθήλωση. Αργότερα στον Επιτάφιο προστέθηκαν, γύρω από τον Χριστό ή Παναγία, ο Ιωσήφ και ο Νικόδημος, ο Ιωάννης, Μυροφόρες και Άγγελοι, σε «επιτάφιο θρήνο».

Αυτό τον Επιτάφιο προσκυνούμε και περιφέρουμε τη Μεγ. Παρασκευή στρωμένο πάνω σ' ένα διασκευασμένο τραπέζιο το λεγόμενο Κουβούκλιο, πού συμβολίζει το λίθο, πάνω στον οποίο το Σώμα του Χρίστου δέχτηκε τις μεταθανάτιες περιποιήσεις.

ιστ. Τα Θυμιατήρια

Είναι κινητά πύραυλα, (κατάλληλα μεταλλικά σκεύη), πού δέχονται τα κάρβουνα και το θυμίαμα, με τα όποια θυμιώνται ή Αγία Τράπεζα, οι Άγιες εικόνες και ο Λαός, όπως και όταν το Τυπικό καθορίζει στις διάφορες Ακολουθίες. Εξαρτώνται από αλυσίδες με ή χωρίς κωδωνίσκους και ή βάση τους είναι με ή χωρίς κάλυμμα.

Στις Ακολουθίες των Μεγάλων Ωρών και σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται απλούστερα Θυμιατήρια χειρός, τα «κατζία» σαν ένα είδος κυμβάλου πού συνοδεύει την ψαλμωδία (ιδίως μετά από ανάλογη εκπαίδευση).

Με το θυμίαμα πού προσφέρουμε την ώρα της προσευχής υποβοηθείται ή ανάταση της ψυχής προς τα υψηλά «άνω σχώμεν τάς καρδίας». Όπως το θυμίαμα θερμαινόμε-νο στον άνθρακα ανέρχεται προς τα άνω εύωδιάζοντας το περιβάλλον, έτσι και ή ψυχή του πιστού με θερμή πίστη πρέπει να πτερουγίζει προς τα άνω μυροβλύζουσα, άπαγγιστρωμένη από τις υλικές μέριμνες. Ή βάση του θυμιατηρίου υποδεικνύει την ανθρωπότητα του Χρίστου, ή φωτιά τη θεότητα Του και ο ευώδης καπνός μας «πληροφορεί» την προπορευόμενη εύωδία του Αγίου Πνεύματος.

ιζ. Τα Έξαπτέρυγα

Είναι μεταλλικοί δίσκοι με ανάγλυφες, άμφιπρόσωπες παραστάσεις εξαπτέρυγων Σεραφείμ, τοποθετημένοι σε κοντάρι. Χρησιμοποιούνται στη μικρή και μεγάλη Είσοδο και στις λιτανείες. Σήμερα εξυπηρετούν διακοσμητικό και συμβολικό σκοπό. Παλαιότερα κατασκευάζονταν από υμένες ή πτερά ζώων και τα χρησιμοποιούσαν οι Διάκονοι σαν ριπίδια (βεντάλιες) για να εκδιώκουν τα έντομα κυρίως πά-νω από το Άγιο Ποτήριο. Σήμερα ή κίνηση αυτή συμβολικά γίνεται με τον Αέρα διπλωμένο, όταν ο Λειτουργός εκφωνεί: «Στώμεν καλώς...».

ιη. Τα Λάβαρα

Είναι είδος ιερών σημαιών με άμφιπρόσωπες παραστάσεις Αγίων, κεντητές ή ζωγραφιστές, πού χρησιμοποιούνται στις λιτανείες.

ιθ. Τα κηροπήγια

Είναι μεταλλικές βάσεις για στήριξη λαμπάδων πού α-νάβονται για φωτισμό ή για ένδειξη ευλάβειας δύο συνήθως στην Αγία Τράπεζα και μία στην Προσκομιδή. Συνθετότερα κηροπήγια είναι και αυτά στα όποια οι πιστοί ανάβουν τα κεριά τους στα προσκυνητάρια.

κ. Τα Σήμαντρα και οι Κώδωνες

Είναι οι καμπάνες με τις οποίες καλούνται οι πιστοί στους Ί. Ναούς με ανάλογη σήμανση για Θ. Λειτουργία, για λιτανεία, για εκφορά νεκρών κ.λπ.

Στίς Ιερές Μονές υπάρχουν και σήμαντρα, κόπανοι

και «τάλαντα», με τα οποία οι Μοναχοί, ανάλογα με το τυπικό κάθε Μονής, ειδοποιούνται λεπτομερώς για την προετοιμασία ή την πρόοδο των Ακολουθιών.

1*.Πολλοί Ίερείς φροντίζουν στο Ζέον οι βοηθοί τους να τους φέρνουν καυτό νερό, ώστε στη Θεία Μετάληψη οι μεταλαμβάνοντες να αισθάνονται τη θερμότητα της Θείας Κοινωνίας. Γι' αυτό στους Κανόνες καθορίζεται ότι, εάν ο Ιερέας δεν έχει ζεστό νερό να μην τελεί Θεία Λειτουργία!

1*.Εάν ο Σπόγγος αυτός εφάπτεται μονίμως στα τοιχώματα του Ποτηριού λόγω μεγέθους, διατηρεί την υγρασία πάνω στα τοιχώματα και σιγά – σιγά καταστρέφει το Άγιο Ποτήριο από αυτή την υγρασία. Γι' αυτό ο Σπόγγος πρέπει να έχει διάμετρο μικρότερη από το κοίλωμα του Ποτηρίου.

Πηγή: orthodox-answers.blogspot.gr